

**Bedömarutlåtande efter utvärdering av
huvudområdet Finska vid Uppsala
universitet, Språkvetenskapliga fakulteten**

2020-09-03

Uppdrag och förutsättningar

Bedömarpanelens uppdrag har bestått i att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar (UFV 2015-475) och med stöd i Språkvetenskapliga fakultetsnämndens modell för kvalitetsuppföljning och utbildningsutvärderingar 2017-2022 (Språkfak 2018/13) utvärdera huvudområdet Finska vid Uppsala universitet. Språkvetenskapliga fakultetsnämnden har valt att som grundprincip använda huvudområde som utvärderingsenhet inom utbildning på grundnivå och avancerad nivå. Perioden som ska utvärderas motsvarar läsåren 2018–2019.

Underlag och genomförande

Underlaget för bedömarpanelens utgörs av en självvärdering, platsbesök samt ett dokumentationspaket omfattande bland annat kursplaner, utbildningsplaner och kursrapporter, se vidare bilaga 1.

Efter att ha tagit del av självvärderingar och kompletterande dokumentation från huvudämnena samt övergripande information om Uppsala universitet gjorde panelen ett platsbesök den 20–24 april 2020, och träffade då företrädare för samtliga huvudämnen. På grund av den pågående coronapandemin genomfördes detta besök virtuellt med hjälp av videokonferensprogrammet Zoom.

Inom panelen gjordes en arbetsfördelning så att en senior panelmedlem tog huvudansvaret för varje huvudämne, med ytterligare en senior medlem som andraläsare. Vidare ansvarade studeranderepresentanterna för bevakning av vissa aspekter i alla huvudämnena, huvudsakligen rörande Mål 7 och Mål 8, samt punkter under rubrikerna 2. *Övriga aspekter av vikt för utbildningens kvalitet* och 3. *Övriga aspekter*. Samtliga panelmedlemmar deltog i alla möten under platsbesöket, bortsett från några få tillfällen då en panelmedlem hade förhinder.

Efter platsbesöket har detta utlåtande skrivits av den för huvudämnet ansvariga panelmedlemmen med hjälp av andraläsaren, studentrepresentanterna och övriga panelmedlemmar.

Bedömarpanelen har haft följande sammansättning:

- Hans Lindquist, professor emeritus i engelska, Malmö universitet (ordförande)
- Hanne Leth Andersen, rektor, professor i universitetspedagogik, Roskilde Universitet
- Marcus Eng, studiebevakare vid Uppsala Studentkår (studeranderepresentant)
- Riho Grünthal, professor i östersjöfinska språk, Helsingfors universitet
- Magdalena Sörle, masterstudent i svenska, Uppsala universitet (studeranderepresentant)
- Gunhild Vidén, professor emerita i latin, Göteborgs universitet

Sammanfattande utlåtande

Finska kan läsas som huvudämne på kandidatnivå A–C. Fortsättningen på D-kursen äger rum inom finsk-ugrisk språkvetenskap. Finska är ett officiellt minoritetsspråk i Sverige, vilket präglar studentgrupper och aktuella samhällsliga och vetenskapliga teman. Detta har också en viss betydelse för undervisningens mål och metoder. Språksociologiska och sociolingvistiska frågor relaterar bland annat till finska varieteter och förhållandet till meänkieli, vilket även klassificeras som ett självständigt minoritetsspråk och inte en finsk dialekt.

A–B-nivån ger språkliga baskunskaper och är avsedd för nybörjare, inga förkunskaper krävs. Studentgrupperna är heterogena. Det finns totala nybörjare, sverigefinnar, ålänningar och lingvister, vilkas olika bakgrunder lärarna måste ta hänsyn till. Modersmålslärarutbildning börjar hösten 2020. Olika yrkestyper och behov nämns i självvärderingen. Frågor om minoritetsspråk och migration är viktiga teman för ämnet. En av de viktigaste utgångspunkterna är att utbildningen anpassas till olika studenters behov och färdigheter.

Allt undervisning sker som distansundervisning på internet. Förutom språkkurser undervisas i Finlandskunskap samt litteratur och kulturhistoria. På C-nivån finns en delkurs om finsk språkvetenskap, med fokus på nationell språkforskning. Ämnet har strukturerat

undervisningen så att det också finns baskurser i finsk litteratur samt Finlandskunskap.

Huvudansvaret bärs av två deltidslärare (en universitetslektor med 50 % –75 %, och en docent 30 %) samt insatser av en professor i finsk-ugriska språk som undervisar vissa delkurser på finska B och finska C.

Nedan återges Högskoleförordningens examensmål för kandidatexamen med korta kommentarer om måluppfyllelsen.

Kunskap och förståelse

Mål 1

För kandidatexamen skall studenten visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor.

Bedömning

På A-nivån prioriteras språkfärdighet, men litteratur och Finlandskunskap påbörjas också i ett tidigt skede. Viktiga begrepp som kasusssystem och böjning tas upp, liksom olika forskningsteman som utgör ämnets vetenskapliga grund och förutsättningar för framgångsrika språkstudier. Valet av metodkursens tematik på C-nivån låter förstå, att väldigt olika metoder introduceras.

Utbudet av olika riktningar är brett, ty också finsk litteratur och litteraturvetenskapliga kurser ingår i studierna. Både faktakunskap och metodiska färdigheter betonas. Dock saknas en obligatorisk kurs i litteraturvetenskap/ -teori på C-nivån.

Vi bedömer att målet uppfylls.

Rekommendation

Förstärk metodstudierna inom språklig variation och textkunskap, som viktiga delar i ämnets profil vid Uppsala universitet. Utveckla andra metoder och fokus tillsammans med närliggande ämnen som estniska och finsk-ugrisk språkforskning. Detta gäller till exempel litteraturvetenskap på C-nivån. I självvärderingen påpekas att utrymmet för fler kurser skulle öka om utbildningen utökades till fyra terminer, så som är fallet i flera andra nybörjarspråk och även i ämnet finska vid Stockholms universitet. Bedömargruppen ser detta som en intressant idé.

Färdighet och förmåga

Mål 2

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att söka, samla, värdera och kritiskt tolka relevant information i en problemställning samt att kritiskt diskutera företeelser, frågeställningar och situationer.

Bedömning

Målet uppfylls genom en rad olika moment på A- till C-nivån, bland annat ett webbaserat metodseminarium och kritisk diskussion av olika källor inklusive vetenskapliga artiklar.

Rekommendation

—

Mål 3

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att självständigt identifiera, formulera och lösa problem samt att genomföra uppgifter inom givna tidsramar.

Bedömning

Vi bedömer att målet uppfylls. Dock framgår det i självvärderingen under beskrivningen av mål 2 och 3, att lärarna tar aktiv del i formuleringen av självständiga arbeten. Lärarnas egen forskning lyfts fram, vilket är viktigt för ämnets vetenskapliga bakgrund. Handledningen verkar vara aktiv, vilket sannolikt åtminstone delvis beror på studenternas heterogena bakgrund.

Rekommendation

Uppmuntra studenterna att självständigt ta upp språkligt, kulturellt och personligt viktiga och intressanta problemställningar med hjälp av tillämpliga metoder för att ytterligare stärka deras självständighet.

Mål 4

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att muntligt och skriftligt redogöra för och diskutera information, problem och lösningar i dialog med olika grupper.

Bedömning

Målet uppfylls genom att både skriftliga och muntliga kunskaper övas som en del av språkstudierna på alla nivåer. De nämns också i samband med översättningsövningar. Dock är det mindre klart hur de studerande tränas i att ha dialog med olika grupper.

Rekommendation

Inför moment där studenterna tränas i kommunikation med olika grupper, till exempel genom skrivande av populärvetenskapliga texter. I självvärderingen nämns också möjligheten att ha gemensamma seminarier med andra språk, vilket skulle utöka målgruppen.

Mål 5

För kandidatexamen skall studenten visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser.

Bedömning

Självvärderingen lyfter fram såväl faktakunskaper som generiska färdigheter som är värdefulla för yrkeslivet. En rad olika möjliga arbetsområden nämns också, bland annat översättare, språkexpert och lärare i finska som modersmål. Någon direkt koppling till yrkeslivet i form av alumndagar eller arbetsgivarkontakter verkar dock inte finnas.

Rekommendation

Tydliggör kopplingen till arbetsmarknaden, till exempel genom alumnkontakter och arbetsgivarkontakter. Uppmuntra studenter i deras personliga intressen med hjälp av nyckelfrågor som de kan svara på med hjälp av sina studier.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

Mål 6

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att inom huvudområdet för utbildningen göra bedömningar med hänsyn till relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter.

Bedömning

Vetenskapliga och samhälleliga bedömningar tränas i en rad olika kurser, bland annat i samband med analys av litterära och politiska texter. Vi bedömer att målet uppfylls, även om etiska aspekter kunde beröras mer.

Rekommendation

Självvärderingen nämner etiska frågor som ett utvecklingsområde, vilket panelen instämmer med. För vissa studenter kunde utökat fokus på samhälleliga och etiska aspekter öka motivationen i studierna.

Mål 7

För kandidatexamen skall studenten visa insikt om kunskapens roll i samhället och om människors ansvar för hur den används.

Bedömning

Målet uppfylls huvudsakligen genom inslag av kritisk reflektion och diskussion om språklig makt, identitet samt minoritetsspråkens status.

Rekommendation

Det finns flera aktuella frågor som kan understrykas här. Två- och flerspråkighet i dagens Sverige och Finland erbjuder många samhälleliga aspekter som kan vara relevanta för enskilda studenter i deras eget liv. Här behöver man inte gå djupt ner i historien och teoretiska frågor, utan dagens värld, Östersjöområdet och Europa utgör ramar som passar väldigt bra till ämnet. Förstärk kopplingen till aktuella samhällsfrågor som är relevanta för ämnet.

Mål 8

För kandidatexamen skall studenten visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att utveckla sin kompetens.

Bedömning

Målet uppfylls på B- och C-nivå genom att de studerande får reflektera över sin inläring. I början av delkurserna ställs frågor om de studerandes förkunskaper och inlärningsbehov. Lärarnas roll verkar vara tämligen stor. Det är viktigt att aktivera studenterna och väcka deras intresse att kreativt använda sina kunskaper.

Rekommendation

Självvärderingen nämner möjligheten att införa moment där de studerande reflekterar över sitt lärande även på A-nivån, vilket är en god idé.

Aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ ämnesdidaktisk kompetens samt lärarkapacitet.

Bedömning

I likhet med flera andra ämnen har finska begränsade lärarresurser. Självvärderingen visar positiv utveckling för universitetslektorn (50% som enligt självvärderingen har tillfälligt utökats till 75%) medan docentens insats (30%) är lika oersättlig för att både språklig och kulturell (litterär) grundkunskap ska kunna undervisas effektivt. Dessutom undervisar professorn i finsk-ugrisk språkvetenskap på en kurs.

Tekniska hjälpmedel och nätpedagogiskt stöd finns till lärarnas förfogande. Båda lärarna har lång erfarenhet från olika universitet och har läst pedagogiska kurser i något skede av sin karriär.

En av nätundervisningens största utmaningar är att studenter får mindre stöd av varandra än under campusundervisning och reguljära kontakter.

Utbildningens kontinuerliga uppföljning och utveckling

Bedömning

Utbildningen följs upp genom kursutvärderingar och kursrapporter efter varje avslutad kurs och diskussioner kan även tas upp löpande under kursens gång. Lärarkollegiet i ämnet träffas regelbundet och diskuterar i början av varje läsår pedagogiska och ämnesrelevanta frågor. Kontakter mellan lärarna är lika viktiga som kontakter mellan studenterna och det är önskvärt att delkursernas mål och studenternas utveckling diskuteras mellan lärare även under läsåret.

Ytterligare aspekter

Här görs en samlad bedömning av följande aspekter:

- internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas,
- jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen,
- utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv,
- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen,
- det finns en tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö för alla studenter

Det finns goda möjligheter att förstärka internationaliseringen med hjälp av ökande samarbete med andra språkämnen inom Uppsala universitet. För studenterna är det viktigt att se sitt ämne också inom de bredare internationella ramar som präglar dagens värld och språkinläring. I beskrivningen av delkurserna på A–C- nivå framgår det att internationella vetenskapliga metoder tas upp flera gånger under studierna, i litteratur och artiklar. Det är viktigt att framförallt metodologiska aspekter och kunskap utvecklas också i internationella perspektiv. Studenternas vidare utveckling och avancemang till D-kurs och masterstudier kan understödjas med hjälp av internationella kontakter som utvidgar perspektiven.

Hållbarhetsperspektivet främjas främst genom nyttjandet av elektroniska verktyg, material och digitala sammankomster.

Jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen, genom bland annat diskussion av jämställdhet i Finland och Sverige i delkursen Finlandskunskap.

Studerande har möjlighet till inflytande över utbildningen, bland annat genom kursutvärderingar. Dialogen med de studerande är viktig och måste utvecklas fortlöpande.

Studiemiljön är helt digital och väl fungerande för alla studenter.
Dock är det okänt i vilken utsträckning de studerande använder de digitala verktygen på egen hand.

Bilaga 1: Underlag till bedömargruppen

Bilaga 2: Program platsbesök, den 20–24 april 2020